
VALSTYBĖS SIENOS APSAUGOS TARNYBOS PAREIGŪNŲ KOMPETENCIJŲ TOBULINIMO PAGAL MOKYMUS „DOKUMENTŲ TIKRINIMAS IR TYRIMAS“ ANALIZĖ

Danguolė Seniutienė

*Mykolo Romerio universiteto Viešojo saugumo fakulteto Valstybės sienos apsaugos katedra
Putvinskio g. 70, LT-44211 Kaunas
Telefonas + 370 37 303640
El.paštas: dseniutiene@mruni.eu*

Anotacija. Kompetencijų tobulinimas yra skirtas gerinti asmens, šiuo atveju pareigūno, gebėjimus vykdyti jam pavestas funkcijas ir yra glaudžiai susijęs su tarnybine veikla, padidina darbinės veiklos vertę ir darbo našumą, sustiprina pareigūno pasitikėjimą savo jėgomis, sukuria platesnes perspektyvas karjerai, formuoja geresnę organizacijos klimata. Pareigūnų mokymasis ir kvalifikacijos tobulinimas naudingas ir organizacijai, kadangi skatina pareigūnų motyvacijos augimą ir sudaro sąlygas tiksliai, savalaikiai ir efektyviai spręsti jai keliamus uždavinius nuolat besikeičiančioje aplinkoje. Bazinis išsimokslinimas leidžia išlaikyti reikiamą pasirengimo lygį neilgai. Praėjus tam tikram laikotarpiui, kiekvienas pareigūnas turi tobulinti savo kvalifikaciją. Svarbu organizuoti tų sričių kvalifikacijos tobulinimą, kur žinių pokyčiai yra esminiai. Europos Sąjungos (toliau ES) bei Šengeno teisinės normos¹ reikalauja, kad išorinės sienos būtų saugomos ir kontroliuojamos laikantis tam tikrų standartų ir vienodų veiklos instrukcijų, pvz., užsieniečių atvykimo sąlygų tikrinimo, prieglobsčio prašymų priėmimo, vizų išdavimo ir kt. Reikalaujama, kad pasienio tikrinimus ir valstybių sienų patruliavimą atliktų specialiai parengti ir kvalifikuoti pareigūnai. Bendri veiklos prie ES išorinių sienų standartai reikalauja ES valstybėse narėse, tarp jų ir Lietuvoje, sukurti ir įdiegti bendrą pasieniečių mokymo turinį. Todėl remiantis ES bei Šengeno teisyne normomis Valstybės sienos apsaugos tarnyba prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos (toliau Tarnyba) nuosekliai organizuoja mokymus pareigūnų kompetencijų tobulinimui. Straipsnyje aptariamos kompetencijų tobulinimo aktualijos „Dokumentų tikrinimo ir tyrimo“ tematika.

Pagrindinės sąvokos: Valstybės sienos apsaugos tarnyba, kompetencijų tobulinimas, dokumentų tikrinimas.

ĮVADAS

Kompetencijų tobulinimas – sudėtingas procesas, jis turi atitikti bendrus organizacijos tikslus, organizacijos padalinių poreikius. Kompetencijų tobulinimo tikslas – tobulinti kiekvieno asmens kvalifikaciją, kad jo kompetencija atitiktų organizacijos poreikius, kartu stengiantis skatinti ir inicijuoti permainas pačioje organizacijoje.

Tarnyba siekdama kuo aukštesnės pareigūnų kompetencijos bei permainų organizacijoje nuo 2004 m. vykdo mokymus tikslinėmis temomis, remiantis ES bei Šengeno teisyne normų rekomendacijomis. Kadangi kompetencijų tobulinimas turi didelę reikšmę tiek Tarnybai, tiek

---

¹ Komisijos komunikatas Europos Parlamentui ir Tarybai. Pažangus sienų valdymas. Galimybės ir perspektyvos. [2011] KOM(2011) 680

ir kiekvienam pareigūnui, aktualu apžvelgti kokią kiekybinę ir kokybinę reikšmę Tarnybai duoda minėti mokymai.

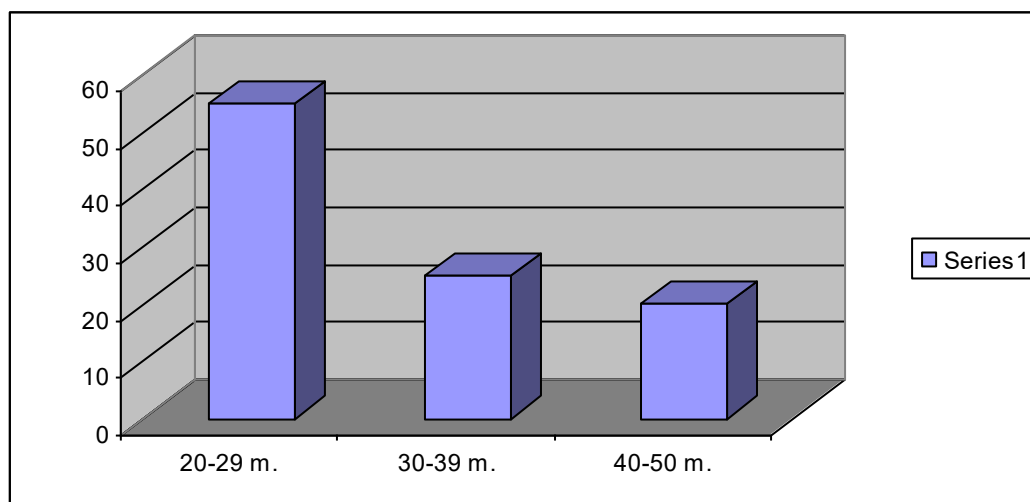
Straipsnio tikslas – atskleisti Valstybės sienos apsaugos tarnybos pareigūnų, keliančių kvalifikaciją tema „Dokumentų tikrinimas ir tyrimas“, motyvus ir nustatyti, kokią įtaką kompetencijos tobulinimui turi pareigūnų amžius, išsilavinimas ir dėstomų temų turinys bei mokymų organizavimo kokybė.

Tyrimo objektu pasirinkta Valstybės sienos apsaugos tarnybos pareigūnų, keliančių kvalifikaciją tema „Dokumentų tikrinimas ir tyrimas“, motyvai.

Tyrimo metodai – mokslinės literatūros analizė, anketinė apklausa, lyginimas.

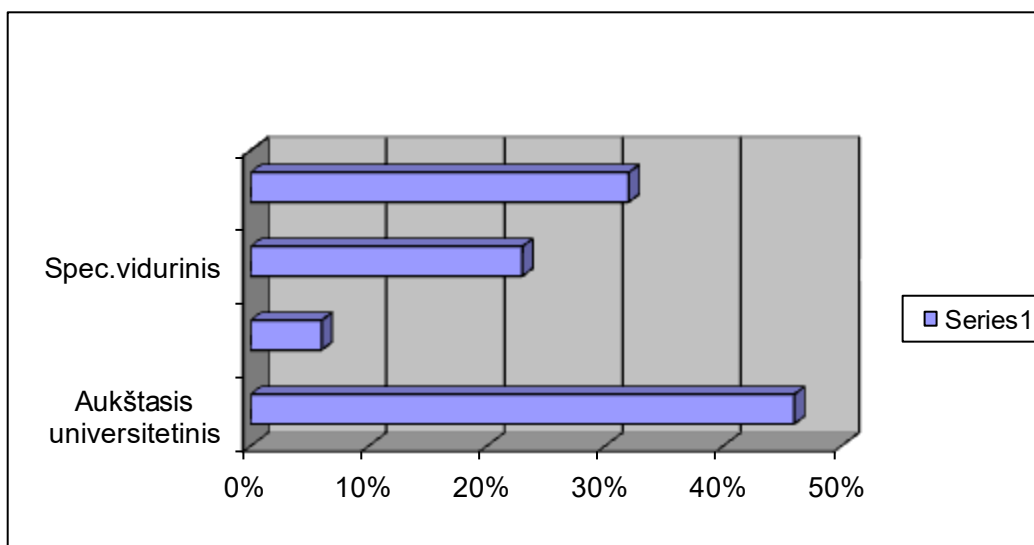
TYRIMO ORGANIZAVIMAS

Tyrimas atliktas 2005-2010 metais. Kursuose dalyvavo 750 įvairaus amžiaus klausytojų (1 pav.), kuriuos pagal amžių grupuotume į tris amžiaus kategorijas. Pirmoji – 20-29 m. amžiaus grupė, kurią sudaro 55 proc. klausytojų, antroji – 30-39 m. amžiaus grupė, kurią sudaro 25 proc. klausytojų ir trečioji – 40-45 m. amžiaus grupė, kurią sudaro 20 proc. klausytojų. Amžiaus grupių tyrimas leidžia daryti išvadą, jog kvalifikacijos tobulinimosi studijose aktyvesni yra klausytojai iki 40 metų amžiaus.

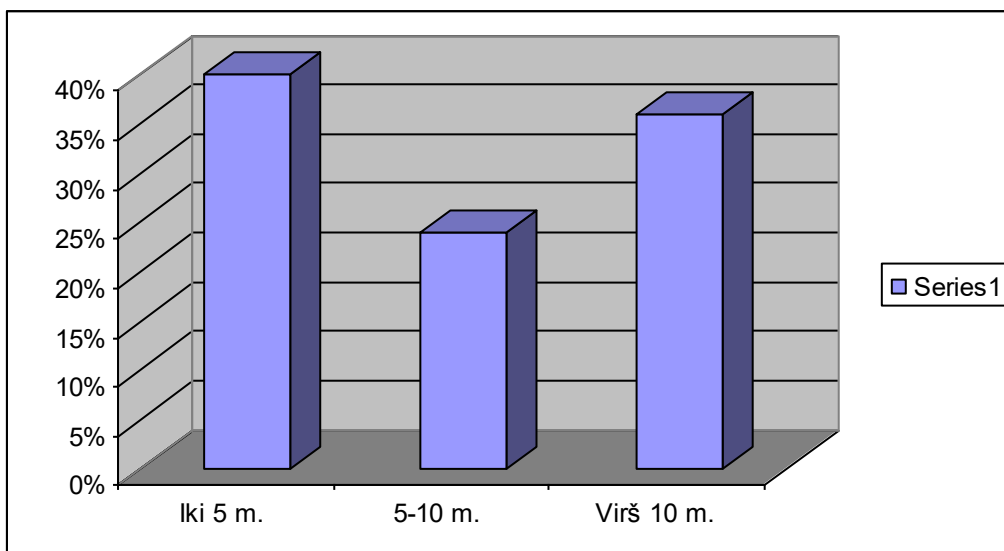
1 pav. Klausytojų amžius

Studijose dalyvavusių klausytojų išsilavinimas (2 pav.) didžiąja dalimi 31 proc. – vidurinis, 20 proc. – spec.vidurinis. Aukštąjį neuniversitetinį išsilavinimą įgiję 5 proc. klausytojų. Universitetą yra baigę 44 proc. Iš jų šiuo metu studijuoja 12 proc. klausytojų.

2 pav. Klausytojų išsilavinimas

Kvalifikaciją tobulino klausytojai, kurių darbo stažas Tarnyboje įvairus (3 pav.). Iki penkerių metų dirbantys Tarnyboje sudaro 39 proc. visų klausytojų. Kitų klausytojų dalies, darbo stažas pasiskirsto sekančiai: 22 proc. klausytojų Tarnyboje dirba virš penkerių metų, virš dešimt metų Tarnyboje dirba 39 proc. visų klausytojų.

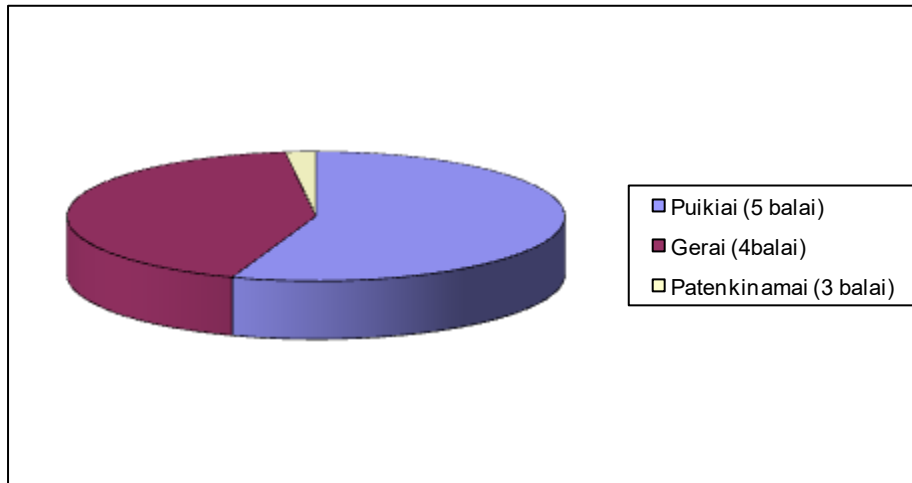

3 pav. Klausytojų darbo stažas Tarnyboje

TYRIMO REZULTATŲ APTARIMAS

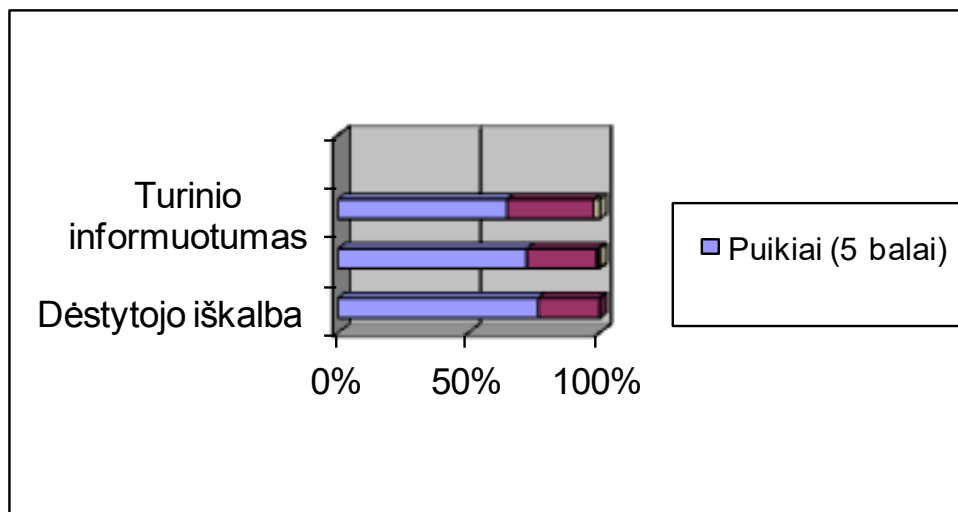
Klausytojai, sėkmingai įvykdę studijų programą, pateikė studijų kokybės vertinimą (4 pav.) penkiabalėje vertinimo skalėje (pasitelkiant 5 balų Likerto skalę). Kvalifikacijos tobulinimo studijų organizacija visumoje įvertinta gerai. 56 proc. klausytojų studijų

organizaciją įvertino penkiais balais. 43 proc. organizaciją įvertino keturiais balais, 2 proc. pateikė patenkinamą vertinimą. Blogai įvertinusių studijų organizaciją nebuvo.

4 pav. Kvalifikacijos tobulinimo studijų organizacijos vertinimas

Penkiabalėje sistemoje buvo įvertinta ir studijų kokybė trimis lygmenimis (5 pav.): dėstytojų iškalba, dėstomosios medžiagos vaizdumas ir turinio informuotumas. Dauguma klausytojų visus lygmenis vertino penkiais balais. Keturiais balais 23 proc. klausytojų vertino dėstytojų iškalbą, 27 proc. dėstomosios medžiagos vaizdumą ir 33 proc. turinio informuotumą. Dėstytojų iškalbą, dėstomosios medžiagos vaizdumą ir turinio informuotumą penkiais balais atitinkamai įvertino 75 proc., 73 proc., ir 64 proc. klausytojų. Patenkinamai vertinusių klausytojų mažiausiai: dėstytojų iškalba – nebuvo., dėstomosios medžiagos vaizdumas 1 proc., ir turinio informuotumas 2 proc. Blogai vertinančių studijų kokybę nebuvo.

5 pav. Paskaitų pateikimo kokybės vertinimas

Paskaitų naudingumo vertinimas: studijų metu išdėstytos devynios temos, kiekvienos iš jų naudingumas įvertintas penkiabalėje sistemoje.

Pirmąją temą „Vertingų dokumentų gamyba“ penkiais balais įvertino 79 proc. klausytojų, keturiais balais 18 proc. klausytojų, trimis balais įvertino 3 proc. klausytojų, neigiamų įvertinimų šia tema nebuvo.

Antroji tema „Specialiosios dokumentų apsaugos sistemos“ įvertinta, kaip viena iš geriausių temų: 83 proc. klausytojų įvertino penkiais balais, 15 proc. klausytojų įvertino keturiais balais, ir tik 2 proc. klausytojų įvertino trimis balais, neigiamų įvertinimų šia tema nebuvo.

Trečioji tema „Asmens ir kelionės dokumentų personalizavimas“ taip pat sulaukė aukšto įvertinimo: 76 proc. klausytojų įvertino penkiais balais, 21 proc. klausytojų įvertino keturiais balais, ir tik 3 proc. klausytojų įvertino trimis balais, neigiamų įvertinimų šia tema nebuvo.

Ketvirtoji tema „Kelionės dokumentų tikrinimas. Asmens ir nuotraukos sutapatinimas.“ įvertinta taip pat gerai 75 proc. klausytojų įvertino penkiais balais, 22 proc. klausytojų įvertino keturiais balais, 3 proc. klausytojų įvertino trimis balais, neigiamų įvertinimų šia tema nebuvo.

Penktoji tema „Šiuolaikinių tikrinimo sistemų panaudojimas tikrinant dokumentus“ sulaukė vidutiniškų įvertinimų. 63 proc. klausytojų įvertino penkiais balais, 33 proc. klausytojų įvertino keturiais balais, ir 4 proc. klausytojų įvertino trimis balais, neigiamų įvertinimų šia tema nebuvo.

Šeštoji tema „Suklastotų dokumentų atpažinimas“ įvertinta sekančiai: 76 proc. klausytojų įvertino penkiais balais, 23 proc. klausytojų įvertino keturiais balais, ir tik 1 proc. klausytojų įvertino trimis balais, neigiamų įvertinimų šia tema nebuvo.

Septintoji tema „Bendravimas ir bendradarbiavimas“ įvertinta vidutiniškai: 67 proc. klausytojų įvertino penkiais balais, 28 proc. klausytojų įvertino keturiais balais, 5 proc. klausytojų įvertino trimis balais, neigiamų įvertinimų šia tema nebuvo.

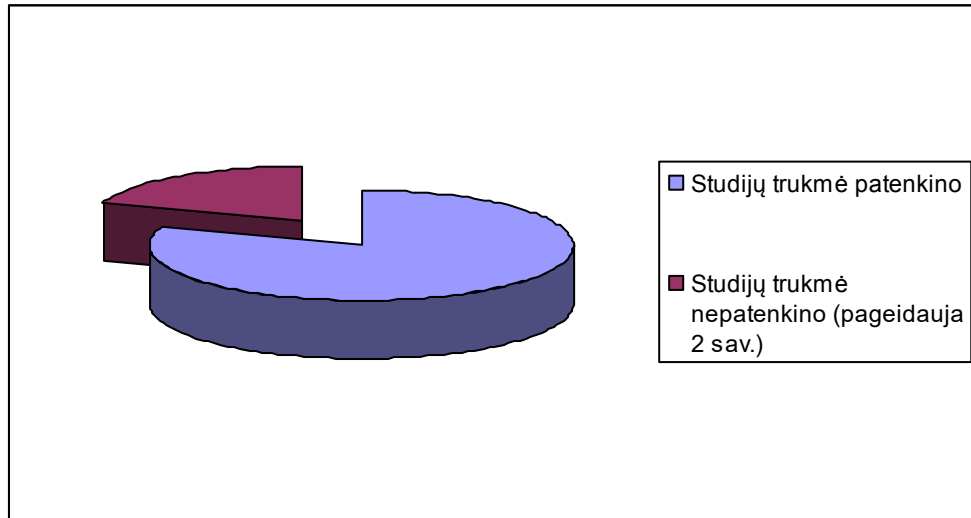
Aštuntoji ir devintoji temos įvertintos labai panašiai. Tema „Pozityvūs santykiai“ įvertinta sekančiai: 64 proc. klausytojų įvertino penkiais balais, 30 proc. klausytojų įvertino keturiais balais, 5 proc. klausytojų įvertino trimis balais ir dvejais balais įvertino 1 proc. klausytojų. Tema „Stresas ir jo įveika darbe“: 65 proc. klausytojų įvertino penkiais balais, 29 proc. klausytojų įvertino keturiais balais, 5 proc. klausytojų įvertino trimis balais ir dvejais balais įvertino 1 proc. klausytojų.

Apibendrinant duomenis, galima teigti, jog palankiausiai vertinamos pirmoji, antroji, trečioji, ketvirtoji ir šeštoji temos, o likusios temos vertinamos vidutiniškai.

Kiekviena iš klausytų temų buvo ne tik įvertinta atitinkamu balu, tačiau ir pažymėta, kuria iš šių temų klausytojai pageidautų gilinti žinias. Išanalizavus duomenis, galime daryti išvadą, jog labiausiai klausytojai pageidautų gilinti žinias „Suklastotų dokumentų atpažinimas“ – 95 proc., „Specialiosios dokumentų apsaugos sistemos“ ir „Šiuolaikinių tikrinimo sistemų panaudojimas tikrinant dokumentus“ – atitinkamai šių temų pageidautų 68 proc. ir 65 proc. klausytojų. Temų „Kelionės dokumentų tikrinimas. Asmens ir nuotraukos sutapatinimas“, „Vertingų dokumentų gamyba“, „Asmens ir kelionės dokumentų personalizavimas“ – 45 proc., 50 proc. ir 39 proc. klausytojų. Gilinti žinias temomis „Bendravimas ir bendradarbiavimas“, „Pozityvūs santykiai“ bei „Stresas ir jo įveika darbe“ pageidautų atitinkamai – 29 proc., 23 proc. ir 28 proc. klausytojų.

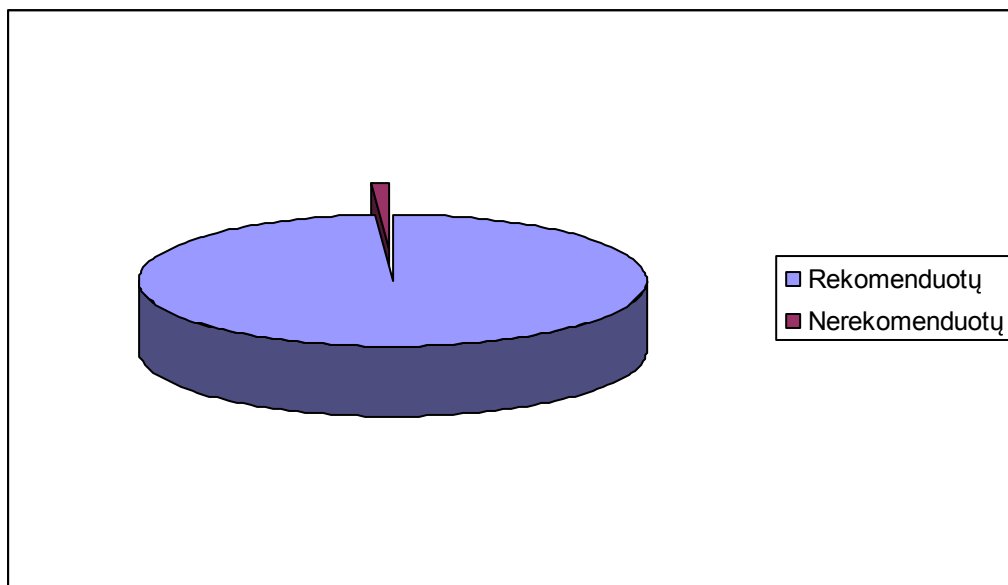
Kursai vyko vieną savaitę. Jų metu nagrinėtos devynios temos. Klausytojai įvertino šių studijų trukmę ir pateikė savo nuomonę ar akademinių 37 valandų pakako nagrinėjamos temoms atskleisti.

79 proc. klausytojų mano, jog vienos savaitės studijos yra pakankamos. 19 proc. mano, jog studijos galėtų būti pratęstos iki dviejų savaičių, kadangi pritrūko laiko įsisavinti pateiktą kursų medžiagą. 1 proc. klausytojų pasisakė, jog kursai galėtų būti trumpesni.

6 pav. Studijų trukmės vertinimas

Nepaisant skirtingų nuomonių apie kokybę, absoliuti dauguma klausytų 95 proc. yra patenkinti studijomis, kuriose dalyvavo ir jas rekomenduoję savo kolegoms. Tik 1 proc. klausytojų nusiteikę nepalankiai šių studijų atžvilgiu ir studijų nerekomenduoję savo kolegoms.

7 pav. Studijas rekomenduotų kolegoms

KLAUSYTOJŲ NUOMONIŲ ANALIZĖ

Klausytojai ne tik vertino studijas konkrečiais balais, bet ir pateikė savo nuomones apie studijų kokybę bei pasiūlymus, kurie, jų manymu, padėtų siekti absoliučios studijų kokybės. Išdėstytos nuomonės ir pasiūlymai labai įvairūs. Nuomonių visuma, siekiant sistemiškumo, suskirstyta į dvi grupes: neigiamą ir teigiamą. Dalis nuomonių bei pasiūlymų yra identiški, dalis savo esme vienaarūšiai. Todėl kiekviena iš nuomonių grupių suskirstyta į pogrupius, apjungiančius vienaarūšes nuomones.

Įvardinimas "Negatyvioji studijų pusė" yra sąlyginis, kadangi šiai grupei priskirtos ne tik neigiamos nuomonės, bet ir objektyvūs pasiūlymai, kuriuos įgyvendinus, klausytojų nuomone, būtų pasiekta optimali studijų kokybė. Taigi klausytojų pateikti pasiūlymai šioje grupėje priskirti sąlyginai, traktuojant juos kaip studijų trūkumus, kaip dalykus, kurių pasigedo klausytojai ir kurie ateityje galėtų būti įdiegti visapusiškai gerinant studijų kokybę.

Klausytojų nuomonės bei pasiūlymai studijų kokybei gerinti sugrupuoti į tris pogrupius, kurių kiekviename apjungti vienaarūšiai pasiūlymai bei nuomonės.

Studijų trukmės problema: kursai galėtų būti ilgesni, kursai galėtų būti dažniau, pailginti kursų trukmę, esant galimybei kursus pratęsti.

Medžiagos įsisavinimo problema: paskaitų kiekis per dieną turėtų būti mažesnis, trumpesnis paskaitų laikas .

Teigiamos klausytojų nuomonės bei pastebėjimai apjungti į grupę „Pozityvioji studijų pusė“. Ši grupė pagal vienaarūšiskumo principą taip pat padalinta į pogrupius, apjungiančius panašias nuomones bei pastebėjimus. Iš viso išskirti trys pogrupiai.

Žinių gilinimas: tobulinti žinias, gilinti žinias, sužinai kažką naujo, labai naudinga, gilina žinias, daug naujų žinių, žinių nebūna per daug ir pan.

Informacijos naudingumas: naudinga, reikalinga, praktinė nauda, nauda darbui, naudinga informacija, daug naudingos informacijos, labai naudinga, vertinga pareigūnams, naudinga tarnybai ir pan.

Kita: patyrę dėstytojai, labai įdomu, reikalinga ekskursija į dokumentų išrašymo įstaigą, pasidalinama patirtimi ir pan.

IŠVADOS

Amžiaus grupių tyrimas leidžia daryti išvadą, jog didesne dalimi kvalifikacijos tobulinimosi studijose dalyvavo asmenys iki 40 metų amžiaus. Tai leidžia daryti prielaidą apie šio amžiaus kategorijos aktyvumą tobulinant kvalifikacinę kompetenciją.

Išanalizavus klausytojų amžių bei išsilavinimą, nustatytas ryšys tarp amžiaus grupių ir išsilavinimo siekio. Aktyviausiai išsilavinimo siekia asmenys iki 30 metų amžiaus ir sudaro 38 proc. visų studijose dalyvavusių klausytojų. Mažiau aktyvi išsilavinimo siekyje yra vidurinioji – 30-39 metų amžiaus grupė. Tuo tarpu asmenis virš 40 metų amžiaus tenkina įgytas išsilavinimas – jie šiuo metu nestudijuoja jokioje mokslo įstaigoje.

Kiekviena iš klausytų temų buvo ne tik įvertinta atitinkamu balu, tačiau ir pažymėta, kuria iš šių temų klausytojai pageidautų gilinti žinias. Išanalizavus duomenis, galime daryti išvadą, jog labiausiai klausytojai pageidautų gilinti žinias „Suklastotų dokumentų atpažinimas“ – 95 proc., „Specialiosios dokumentų apsaugos sistemos“ ir „Šiuolaikinių tikrinimo sistemų panaudojimas tikrinant dokumentus“ – atitinkamai šių temų pageidautų 68 proc. ir 65 proc. klausytojų.

Išanalizavus studijų trukmės vertinimą, galime daryti išvadą, jog daugiau nei pusė studijų dalyvių (79 proc.) klausytojų mano, jog vienos savaitės studijos yra pakankamos. 19 proc. mano, jog studijos galėtų būti pratęstos iki dviejų savaičių, kadangi pritrūko laiko įsisavinti pateiktą kursų medžiagą. 1 proc. klausytojų pasisakė, jog kursai galėtų būti trumpesni.

Analizuojant klausytojų nuomonę dėl studijų naudingumo, nustatyta, jog absoliuti dauguma klausytojų 95 proc. yra patenkinti studijomis, kuriose dalyvavo ir jas rekomenduotų savo kolegoms. Tik 1 proc. klausytojų nusiteikę nepalankiai šių studijų atžvilgiu ir studijų nerekomenduotų savo kolegoms.

Atlikus klausytojų nuomonių bei pastabų analizę, išskirtos dvi pozicijos. Pirmoji atskleidžia neigiamą studijų pusę. Šioje grupėje ryškėja sekančios problemos, susijusios su studijų procesu: studijų trukmė, medžiagos įsisavinimas, studijų turinys. Rekomenduotina iširti nurodytų problemų kilimo priežastis ir rasti būdų, kaip tas priežastis šalinti ateityje rengiant tokio pobūdžio studijas ir užtikrinant aukščiausią studijų kokybę. Antroji klausytojų pozicija atskleidžia teigiamą studijų pusę ir nurodo studijų pozityvius aspektus: žinių gilinimą, informacijos naudingumą, praktinę reikšmę darbinei veiklai. Šiuos aspektus reikia išlaikyti ir skatinti ateityje rengiant studijas.

LITERATŪRA

1. Lietuvos Respublikos Seimo nutarimas „Dėl valstybinės švietimo strategijos 2003 – 2012 metų nuostatų“. *Valstybės žinios* 2003, Nr. 71-3216.
2. Vidaus reikalų ministro 2003 m. rugsėjo 15 d. Įsakymas nr. 1v-334 „dėl vidaus tarnybos sistemos pareigūnų kvalifikacijos tobulinimo taisyklių patvirtinimo“. *Valstybės žinios* 2003, NR. 89-4052.
3. Valstybės sienos apsaugos tarnybos prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos vado 2009 m. vasario 26 d. įsakymas Nr. 4-151 „Dėl valstybės sienos apsaugos tarnybos prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos personalo kvalifikacijos tobulinimo instrukcijos patvirtinimo“.
4. Komisijos komunikatas Europos Parlamentui ir Tarybai. Pažangus sienų valdymas. Galimybės ir perspektyvos. [2011] KOM(2011) 680.
5. Geierhos W., Kühne E. *10 Jahre Fachhochschule für Polizei Sachsen: Beiträge zur Geschichte der Hochschule und zur aktuellen wissenschaftlichen Diskussion*. Eigenverlag der Fachhochschule für Polizei Sachsen, 2004
6. Guskey, Thomas R. *Profesinio tobulinimosi vertinimas*. Vilnius: Garnelis, 2004.
7. Laurinavičius, A. *Karjeros procesų statutinėje valstybės tarnyboje valdymas*. Viešasis administravimas: mokslo darbai. Vilnius: LTU, 2002. T. 3.
8. Laurinavičius, A. *Tarnybinė teisė: statutinės valstybės tarnybos teisinis reguliavimas: monografija*. Vilnius: MRU Leidybos centras, 2003.
9. Šakočius, A. *Bendruomenės teisėtvarkos mokymo Lietuvoje poreikiai*. Vilnius: LTU, 2000.
10. Vitkauskas K., Greičius S. *Pareigūnų vertybinių orientacijų ir motyvacijos ryšys bei jų poveikis studijoms* // Jurisprudencija: mokslo darbai. – Vilnius: LTU, 2002. T. 36 (28)

STATE BORDER GUARD SERVICE OFFICERS UNDER THE COMPETENCY DEVELOPMENT TRAINING, “DOCUMENT ANALYSIS AND PROTECTION” ANALYSIS

Danguolė Seniutienė*
Mykolas Romeris University

Summary

Competence development – a complex process, it must meet the general objectives of the organization, of the departments of the organization. Competence development is designed to improve a persona, in this case an official capacity to carry out its assigned functions and is closely associated with the service, increasing the value of employment and labor productivity, strengthens the officer’s self-confidence, creates a wider career, develop a better organization as officials encourage the growth of motivation and provides accurate, timely and effectively deal with its challenges in a constantly changing environment. Basic education allows you to maintain the required level of preparedness for long. After a certain period, each officer has to improve his skills. It is important to organize in service training in areas where knowledge development is essential European Union and the Schengen rule of law requires that the external borders are protected and controlled in accordance with certain standards and operating instructions, for example: the entry conditions of foreign control, asylum seeker, visa and ect. Requires, that the border controls and border patrols carried out by specially trained and qualified officers. General activities at the European Union external border standards require European Union member states, including Lithuania, to develop and implement a common curriculum for border guards. Therefore, according to the European Union and the Schengen aquis in the State Boarder Guard Service under the Lithuania Ministry of Internal Affairs, consistent training to officers of competence development. The article discusses of the development of competencies issues in subjects “Document analysis and protection”.

The best possible State Border Guard Service to their authority and changes in the organization since 2004 providing training on targeted themes, according to the recommendations European Union and the Schengen aquis. Since the development of competence in of great importance both to the State Border Guard Service, as well as to each officer, to review any relevant quantitative and qualitative value to the State Border Guard Service gives these teachings.

Article aim – to reveal The State Border Guard Service officers in training on “Document analysis and protection”, reasoning and determine the impact of competence development officials to age, education and subjects taught in the training content and organization of quality.

The object of the research – The State Border Guard Service officers motives, which are qualified theme of “Document analysis and protection”.

Methods of the research – analysis of scientific literature, questionnaire survey, comparison.

The study was conducted in 2005 – 2010. The survey involved 750 students of all ages.

Keywords: State Border Guard Service, competency development, document examination.

Danguolė Seniutienė*, Mykolas Romeris universiteto Viešojo saugumo fakulteto Valstybės sienos apsaugos katedros lektorė. Mokslinių tyrimų kryptys: viešoji teisė.

Danguolė Seniutienė *, Mykolas Romeris University, Faculty of Public security, Department of State Border Guard, lector.
Research interests: public law.